

Kamińska, Elżbieta

„Gawęda” o Franciszku Galińskim : na podstawie materiału ikonograficznego ze zbiorów Muzeum Historycznego m. st. Warszawy

Almanach Muzealny 3, 259-270

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

„GAWĘDA” O FRANCISZKU GALIŃSKIM

NA PODSTAWIE MATERIAŁU IKONOGRAFICZNEGO ZE ZBIORÓW MUZEUM
HISTORYCZNEGO m.st. WARSZAWY

Franciszek Galiński (1871–1942 r.)¹ dziennikarz, poeta i literat, znany jest przede wszystkim warszawianom starszego pokolenia jako niezrównany autor *Gawęd o Warszawie*, chociaż Warszawą, jej historią i legendami, zajął się dopiero w latach trzydziestych, u schyłku życia.

W zbiorach Muzeum Historycznego m. st. Warszawy znalazła się cała ocalała spuścizna ikonograficzna po Franciszku Galińskim², dzięki darom i zakupom od jego synowej — Krystyny, żony Przemysława.

¹ S. Dunin, *Galiński Franciszek, Polski Słownik Biograficzny* (dalej: PSB), t. VII, 1948, s. 226 — podaje błędną datę urodzin Franciszka Galińskiego — 1874 r.

² W latach 1996–1998 przyjęto od K. Galińskiej do Działu Ikonografii MHW następujące materiały ikonograficzne: Księga akcesji 979/IK/96 — 8 fotografii (Warszawa i karykatury osób związanych z Warszawą), Arch. Fot. 31847–31855; Księga akcesji 1007/IK/97–115 fotografii (fot. z Fr. Galińskim, Warszawa i jej mieszkańcy, okres międzywojenny), Arch. Fot. 32143–32147, 32198–32307, 74 pocztówki (Warszawa, okres międzywojenny i 1939 r.), Arch. Ik. 7008–7081; Księga akcesji 1024/IK/97–11 szt. (fotografie rodzinne Fr. Galińskiego luzem, materiały reklamowe dotyczące fotografii), nr inw. Arch. Fot. 32303 b, 32302 b, 32308–32311, 32493–32495, V/462, V/463, 1 album [nr 59], nr inw. Arch. Fot. 32685 (wycinki prasowe z artykułami Fr. Galińskiego, fotografie rodziny Galińskich, pocztówki dotyczące rodziny), nr inw. Arch. Fot. 32686–32825, V/482–V/485, Arch. Ik. 7575, 7576; Księga akcesji 1038/IK/98–1 fotografia (Warszawa), Arch. Fot. 32163; Księga akcesji 1043/IK/98 — 1 tableau (ukończenie nauki w szkole Wojciecha Górskiego w 1890 r.), nr inw. Arch. Fot. 32159. Oprócz wymienionych eksponatów Muzeum Historyczne m.st. Warszawy zakupiło od K. Galińskiej obraz olejny przedstawiający Franciszka Galińskiego, nr inw. MHW 25238, który został omówiony w niniejszym numerze *Almanachu Muzealnego* przez Krystynę Żmudę–Liszewską wśród darów i nabytków Gabinetu Malarstwa; Muzeum otrzymało

Obraz olejny, tableau, fotografie, pocztówki, ilustracje prasowe składają się na historię czteropokoleniowej rodziny: przodków i potomków Franciszka Galińskiego.

Rzadko się zdarza, żeby do Muzeum trafił tak różnorodny materiał ikonograficzny dotyczący jednej tylko warszawskiej rodziny. Większość zdjęć, fotografii pocztówkowych, pocztówek i materiału prasowego znajduje się w albumie³, który z wyglądu nie sugeruje, że może kryć w sobie tak wiele cennych skarbów rodzinnych. Album jest bardzo zniszczony — ma poszarpany grzbiet, przednią okładkę, karty uszkodzone i poplamione, widać, że przechodził różne koleje losu, wojnę i przeprowadzki. To nie jest jednak tylko zwykły, pamiątkowy album rodzinny. Pierwszą jego część Franciszek Galiński wykleił wycinkami z warszawskiej i częstochowskiej prasy, głównie z lat 1900–1915, zawierającymi jego własne artykuły, notatki, recenzje oraz liczne wiersze, często podpisane pseudonimami⁴. Znajduje się w nim tylko część artykułów z tych lat, być może zamierzał go uzupełnić i dlatego w albumie umieścił notatkę z brakującymi tytułami czasopism.

Twórca albumu współpracował z warszawską prasą już od czasów studenckich, zarabiając w ten sposób na naukę i podróże. Artykuły i wiersze zamieszczał m.in. w: „Tygodniku Ilustrowanym”, „Niwie Polskiej”, „Warszawskiej Gazecie Sportowej”, „Ateneum”, „Wędrowcu”, „Nowej Gazecie”, „Epoce”. Były to teksty o tematyce społecznej, socjologicznej i politycznej, relacje z podróży, krytyki literackie, recenzje ze spektakli teatralnych oraz imprez muzycznych, artykuły wspomnieniowe, pośmiertne o znanych Polakach i przyjacielach. Dla nas (tzn. Działu

również szereg wycinków z prasy okresu międzywojennego (Archiwum MHW), które Franciszek Galiński gromadził zapewne w celu wykorzystania przy pisaniu *Gawęd*, wycinki prasowe dotyczące Warszawy zbierane przez jego syna — Przemysława oraz dla Muzeum Powstania Warszawskiego materiały dotyczące Zbigniewa, młodszego syna Franciszka — uczestnika powstania. Fotografie i pocztówki dotyczące Warszawy i jej mieszkańców, głównie z okresu międzywojennego, zakupione od K. Galińskiej, wymagają oddzielnego opracowania. Nie są one przedmiotem niniejszego artykułu.

³ Album [nr 59] nr inw. Arch. Fot. 32685 [Album fotografii rodzinnych i wycinków prasowych Franciszka Galińskiego]. Wym.: 36 x 28. Oprawa — tektura obciągnięta płótnem z napisem „album”. Zawiera 73 karty szarego papieru (mocno poszarpane i poplamione), większość dwustronnie wyklejona wycinkami prasowymi, fotografiami, fotografiami pocztówkowymi (150 sztuk wraz z dubletami) i pocztówkami (6 sztuk).

⁴ Franciszek Galiński używał następujących podpisów i pseudonimów: Fr. Galiński, G. A. M. A., Gama; w piśmie satyrycznym „Czarny Kot” — Marek Sadowicz, Szerszeń, Mente; w „Epoce” — Fregoli; „Gońcu Częstochowskim” — Fr. G-ski, Marek Sadowicz, Fr. Węgierski, Fr. Gal.

ikonografii MHW) szczególnie interesujący jest artykuł o historii powstania i rozwoju pocztówek w różnych krajach Europy⁵.

W części drugiej albumu wycinki prasowe przeznieszone są ze zdjęciami, a w końcowej królują już wyłącznie fotografie. Pierwsze części albumu są w miarę uporządkowane. Stworzone zostały bowiem podczas przeglądania i porządkowania rodzinnych dokumentów i pamiątek przez schorowanego Galińskiego pod koniec jego życia w latach czterdziestych XX w. Artykuły i wiersze są tu wklejone chronologicznie. Fotografie przedstawiają najbliższych członków rodziny, portrety autora albumu od lat dziecięcych, jego dzieci, wydarzenia rodzinne aż do wybuchu wojny.

W późniejszych latach część fotografii odkleiła się, a puste miejsca uzupełniono innymi zdjęciami, nie przejmując się dawniejszymi podpisaniami. Pod koniec albumu często występują dublety fotografii i nie jest zachowana ich kolejność. Kilkanaście zdjęć rodzinnych dołączonych do albumu nigdy nie stanowiło jego integralnej części, nie zostały wklejone.

Część fotograficzną albumu otwierają wizerunki osób najbliższych Franciszkowi: ojca Władysława i prawdopodobnie matki Barbary z Łubieńskich⁶. Autor albumu tylko z rzadka umieścił pod fotografiami daty i określił osobę na zdjęciu (np. „z ojcem jesienią 1902 r.”, „z Zygmun-

1. Franciszek Galiński z ojcem Władysławem, 1902 r.

⁵ Album, s. [15 rew.], artykuł z „Tygodnika Warszawskiego”.

⁶ Zostali pochowani na warszawskich Powązkach, ich grób obecnie nie istnieje — informacja od K. Galińskiej.

2. Matka Franciszka Galińskiego — Barbara z Łubieńskich (?), koniec XIX w.

tem] Lipką 1898”, „dziad † 1855”⁷). Niestety, żaden z portretów kobiecych nie jest opisany. To, co dla Franciszka Galińskiego było oczywiste, dla nas stało się zagadką nie do rozszyfrowania. Wydaje się jednak bardzo prawdopodobne, że szereg pierwszych zdjęć pięknej kobiety z lat 1892 i 1904 przedstawia wizerunek jego ukochanej matki, której poświęcił później tomik swoich wierszy pt. *Wnętrze*⁸. Dwoje starych ludzi to dziad i zapewne babka, zdjęcie dziada w mundurze oficera (zmarł w 1855 r.) jest najstarszą fotografią w zbiorze, portret babki wykonany został w jednym z ro-

syjskich zakładów fotograficznych. Ich losy są nam nieznane⁹.

Franciszek Aleksander¹⁰ Galiński przedstawiony został na wielu fotografiach portretowych (36 sztuk), a pierwszą z nich, z 1876 r. wykonano w znakomitym zakładzie Waleriana Twardzickiego¹¹. Jest to portret chłopca w jasnych, kędziorkach ledwie pięcioletniego, urodził się bowiem Franciszek w Warszawie 3 października 1871 r. W 1890 r. ukończył renomowaną szkołę Wojciecha Górskiego¹², a fakt ten dokumentuje

⁷ Album, s. [22 rew.].

⁸ Nr inw. Arch. Fot. 32687, 32690, 32696, 32697. Matka Franciszka zmarła przed rokiem 1909. W tomiku wierszy pt. *Wnętrze. Poezye*, [Warszawa] 1909 r. syn zamieścił dedykację: „Matce zamiast nagrobka”.

⁹ Nr inw. Arch. Fot. 32691, 32699, 32700.

¹⁰ W życiorysach Franciszka Galińskiego znajduje się wiele sprzecznych informacji, np. kwestia drugiego imienia: w życiorysie otrzymanym razem z darowizną od Krystyny Galińskiej, a napisanym przez Franciszka i uzupełnionym przez jego syna Przemysława, podane są imiona: Franciszek Aleksander, natomiast w tomie wierszy *Wnętrze*, figuruje: Franciszek Jerzy.

¹¹ Nr inw. Arch. Fot. 32689.

¹² Franciszek Galiński ukończył w 1890 r. prywatną męską Szkołę Realną Sześcioklasową założoną w 1877 r. przez Wojciecha Górskiego (początkowo istniała jako czteroklasowa). Por. *Wojciech Górski i jego szkoła*, (pod red.) J. Lasockiego i J. Majdeckiego, Warszawa 1982 r., s. 34, 35, 480.

tableau¹³ z wizerunkami założyciela, profesorów¹⁴ i kolegów z tego samego rocznika¹⁵. Następnie studiował w Moskwie, na wydziale matematycznym oraz w Sankt Petersburgu, skąd, za przynależność do nielegalnych kółek socjalistycznych, po kilkakrotnych aresztowaniach podczas ruchów studenckich, został relegowany i zmuszony do wyjazdu do granicy. Ciekawym śladem po studiach w Sankt Petersburgu jest znajdująca się w albumie fotografia na płycie ebonitowej z 1895 r. — czterech młodych mężczyzn, w tym Franciszek, w melonikach i z laskami¹⁶.

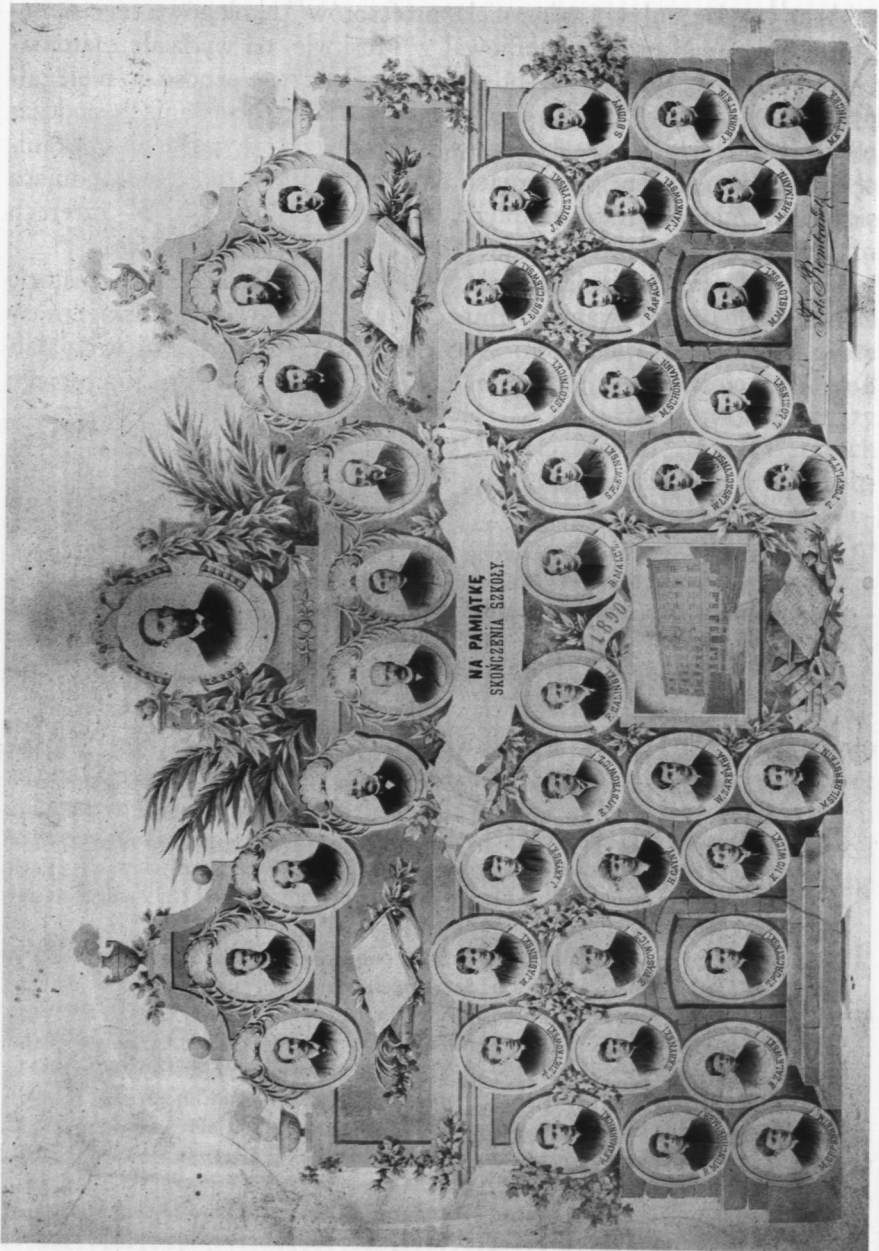
W Szwajcarii, Florencji i Paryżu studiował filozofię, literaturę i historię sztuki, wiele podróżował utrzymując się z nadsyłanych do polskiej prasy artykułów, nowel i wierszy. Po 1905 r. mocno zaangażował się w działalność PPS, został m.in. kurierem nielegalnej bibuły, a w kręgu jego

¹³ Tableau: nr inw. Arch. Fot. 32159. Wym. 28,7 x 40,5; 34,5 x 46,5 (karton). Zakł. fot. „Rembrandt”, Warszawa. Stan zachowania: fotografia wyblakła, wiele plam, prawy, dolny róg złamany; karton bardzo zniszczony, liczne plamy i ubytki. Na fot. szarfa z napisem „Na pamiątkę skończenia szkoły”, poniżej „1890”; pomiędzy napisami i rysunkami (liście, kwiaty oraz atrybuty nauki — książki, globus, kalamarz, gęsie pióra, kątomierz) fotografie profesorów i uczniów (opis zdjęć w przyp. 14, 15, 16); u dołu zdjęcie budynku [szkoła Wojciecha Górskiego przeniosła się w 1883 r. do nowo wybudowanego gmachu przy ul. Hortensji 2]. Por.: *Wojciech Górski i jego szkoła*, s. 42.

¹⁴ U góry, tableau, pośrodku wyróżniona została fotografia w owalu — to założyciel szkoły i równocześnie nauczyciel matematyki Wojciech Górski (1849–1935). Poniżej w rzędzie (w kształcie fali) zdjęcia dziesięciu mężczyzn. Niestety fotografie profesorów szkoły nie są podpisane. W tym okresie w szkole Górskiego uczyli m.in. Jan Nitowski — polonista, autor podręcznika do nauki języka polskiego, Paweł Sosnowski — geograf, autor podręcznika *Geografia Polski*, Bolesław Renkawek — matematyk, Michał Rozmysłowski — fizyk, Adam Jaczynowski — historyk; o zdrowie i higienie uczniów dbał od 1879 r. dr Stanisław Markiewicz, tamże, s. 38, 48.

¹⁵ Według wykazu absolwentów Szkoły Realnej, tamże, s. 480, 481, w roczniku 1889/90 szkołę ukończyło 29 uczniów, a na tableau umieszczono fotografie 32 uczniów: od lewej rząd górny — A[leksander] Kamarnicki lub [Komarnicki], T[adeusz] Ziętkowski, W[ładysław] Jasiński, J[an] Kryński, E[dmund] Mysyrowicz, F[ranciszek] Galiński [podkr. autora], B.[Albin] Malcz, S[tefan] Plewiński, C[zesław] Skotnicki, Z[dzisław] Łuszczewski, J[ózef] Woyczyński, S[tanisław] Budny; poniżej — R[yszard] Munchheimer, Z. Kryński, Z[ygmunt] Wąsowicz, H[enryk] Gayny, W. Zaremba, W[ładysław] Leszczyński, M. Schonmann lub [Maurycy Szejnman], P[iotr] Rapacki, T[eodor] Jankowski, J.[Izaak] Bornstein; u dołu - M[aurycy] Oppenheim, B[ogdan] Zalewski, T. Porczyński, K[azimierz] Nowicki, M[aks] Silberstein, T[eodor] Toeplitz, L[ucjan] Łoziński, M[ikołaj] Masłowski, M[orytz] Heimann, M[ichał] Ettinger. W wykazie zamieszczonym w książce nie ma następujących nazwisk: Z. Kryński, T. Porczyński, W. Zaremba; natomiast figuruje nie występujący na tableau Bronisław Mijakowski; z kolei W[ładysław] Jasiński znajduje się w wykazie uczniów, którzy ukończyli szkołę w r. 1890/1891 a nazwisko S[tanisław] Budny występuje w obu rocznikach.

¹⁶ Nr inw. Arch. Fot. 32698.

3. Tableau z okazji ukończenia szkoły Wojciecha Górskiego w 1890 r. Zakład fotograficzny „Rembrandt”, Warszawa

znajomych i przyjaciół byli np.: Ludwik[?] Toeplitz, Józef Dłużewski, Rozenowie i Gumpłowiczowie¹⁷.

Był w tych latach postacią bardzo znaną w Warszawie, obracał się w kręgach socjalistów, dziennikarzy, pisarzy i artystów. Mówiło się o nim jako o jednym z „trzech panów F.”, czyli Franciszków: Reinsteina, Kostrzewskiego i najmłodszego Galińskiego¹⁸.

Interesujące są w albumie pochodzące z tego okresu dwie pocztówki z tzw. sylwetkami. Są to profile wycięte z czarnego papieru i naklejone na czystą kartę pocztową. Jedna przedstawia wyżej wymienionych Franciszków, a druga samego Galińskiego¹⁹. W albumie znalazło się też wiele jego fotografii portretowych z początku XX w. — z charakterystycznym zawadiacko podkręconym wąsem, przyszyzoną bródką i „młodopolską” kokardą pod szyją. Z dużą dozą humoru przedstawił się w trzech różnych pozach, w ciekawym fotomontażu, wykonanym w warszawskim zakładzie „Leonard”²⁰. Galiński był niezmienny w swoich przyzwyczajeniach, nosił się jeszcze tak samo w latach trzydziestych, choć moda już była inna, a broda posiwiiała²¹.

W 1906 r. Franciszek Galiński założył tygodnik literacko-artystyczny „Czarny Kot”, którego ukazały się jedynie cztery numery, gdyż ostra satyra polityczna i lewicowy charakter pisma były niestrawne dla carskiej cenzury. Wielu dziennikarzy, redaktorów i wydawców skazywano wów-

4. „Sylwetka” Franciszka Galińskiego na karcie pocztowej, początek XX w.

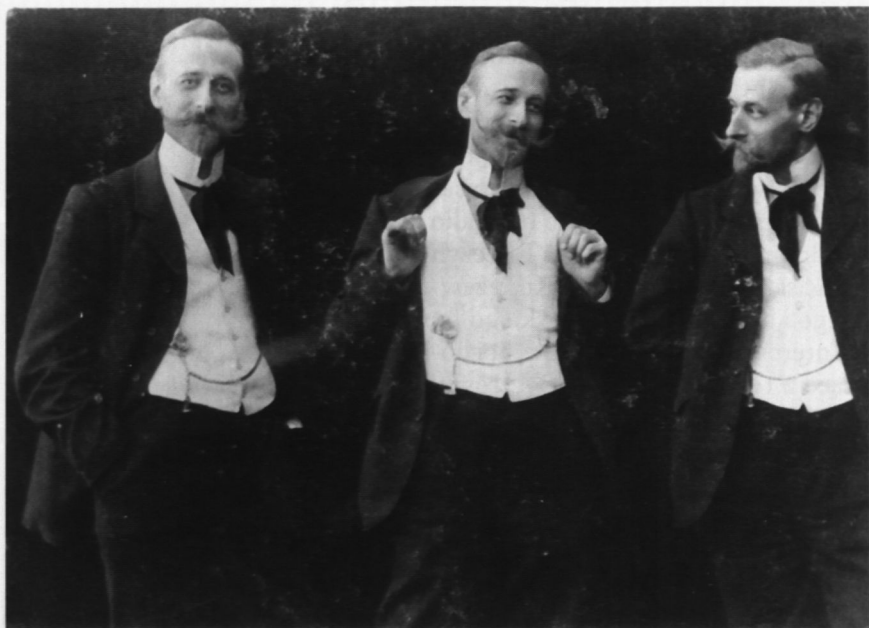
¹⁷ Życiorys przekazany przez rodzinę.

¹⁸ H. Górka, E. Lipiński, *Z dziejów karykatury polskiej*, Warszawa 1977, s. 153; L. B. Grzeniewski, *Wstęp*, w: F. Galiński *Gawędy o Warszawie*, Warszawa 1960, s. 12; S. Dunin, jw.; *Encyklopedia Warszawy*, jw., s. 194.

¹⁹ Nr inw. Arch. Ik. 7575, 7576, obie pocztówki są uszkodzone.

²⁰ Nr inw. Arch. Fot. 32796, Zakład Fotograficzny „Leonard”, Warszawa, ul. Miodowa 18. Z tego samego okresu i zakładu pochodzi również duży portret fotograficzny Fr. Galińskiego, 30,6 x 23,5, nr inw. Arch. Fot. 32304 — postać w pozycji siedzącej, ręce skrzyżowane na piersiach, ujęcie do pasa, na szyi zawiązana „młodopolska” kokarda. Ponieważ pośrodku fotografii znajduje się ciemniejszy owal widać, że była ona przez dłuższy czas wystawiona na działanie światła w owalnym passe partout.

²¹ Np. nr inw. Arch. Fot. 32704, 32706, 32709–32722, 32764, 32769.

5. Fotomontaż: Franciszek Galiński w trzech pozach, początek XX w. Zakład fotograficzny „Leonard”, Warszawa

czas na grzywny, areszt i więzienie²². Galiński był więziony kolejno: w Cytadeli Warszawskiej, w Modlinie, w twierdzy w Brześciu Litewskim i dwa razy na Pawiaku. Na koniec musiał opuścić Warszawę. Znalazł się w Częstochowie, gdzie objął redakcję „Gońca Częstochowskiego”²³.

Życie Franciszka Galińskiego nie należało do spokojnych. Ruchliwy charakter pracy dziennikarskiej, brak stabilizacji finansowej, zaangażowanie polityczne, liczne aresztowania i na koniec wyjazd z Warszawy nie sprzyjały unormowaniu życia rodzinnego. Być może były to przyczyny rozpadu jego pierwszego małżeństwa z Marią Janiną z Sandeckich, z którą miał syna Jerzego, urodzonego w 1908 r.²⁴ Prawdopodobnie w albumie brakuje zdjęcia Marii, tworzono go przecież podczas trwania drugiego małżeństwa, ale mały Jurek ma tu swoje miejsce. Obowiązkowe były fotografie chłopca z psem, jakąś zabawką i w marynarskim ubranku i wreszcie młodzieńca w podróży zagranicznej²⁵.

²² *Pogrom redaktorów*, „Kolo”, 1906, z 10 XII, s. 1, 2.

²³ Por. życiorys przekazany przez rodzinę.

²⁴ Maria Janina z Sandeckich Galińska zm. 11 maja 1937 r. Jerzy Galiński ur. 1908 r., zm. 31 VIII 1958 r. Daty śmierci matki i syna z płyty grobu rodzinnego na Powązkach, kw. 206.

W Częstochowie Franciszek poznał swoją drugą żonę Antoninę z Lubryczyńskich, musiał więc zmienić wiarę, by ponownie wstąpić w związek małżeński. Liczne są fotografie Antoniny, jeszcze w długich sukniach, a następnie brzemiennej — z 1914 r. Są to zarówno fotografie amatorskie (bardzo wyblakłe), jak również pochodzące z renomowanych zakładów częstochowskich „Apollo” i Maksymiliana Kona²⁶. Lata życia i pracy w tym mieście zaowocowały też kilkoma interesującymi zdjęciami: jedno w redakcji „Gońca” oraz dwa z nieznanymi paniami w ciekawych sukniach (być może były to aktorki)²⁷.

Wybuch wojny, narodziny synów: Przemysława (w 1914 r.) i Zbigniewa (w 1916 r.²⁸), włączenie się w działalność legionową, tworzenie w Warszawie wraz z Julianem Kadenem–Bandrowskim Biura Prasowego NKN, powrót na stałe do stolicy oraz praca, od 1916 r. w „Kurierze Porannym” — to najważniejsze wydarzenia z życia Franciszka Galińskiego w latach przełomowych dla Polski²⁹. Z niewiadomych przyczyn w albumie brak jest fotografii dokumentujących zmiany polityczne, w których niewątpliwie uczestniczył.

6. Jerzy Galiński, syn Franciszka z pierwszego małżeństwa, w wieku dwóch lat, 1910 r.

²⁵ Nr inw. Arch. Fot. 32728–32733.

²⁶ Nr inw. Arch. Fot. 32725–32727, 32758.

²⁷ Nr inw. Arch. Fot. 32810, 32783, 32784.

²⁸ Na nagrobku Galińskich (Powązki kw. 263) figuruje błędna data urodzin Zbigniewa — 1926 r. zamiast 1916 r.

²⁹ S. Dunin, jw.; *Encyklopedia Warszawy*; życiorys przekazany przez rodzinę.

7. Wakacje w Jastarni, 1927 r., F. Galiński oparty o okno

Wraz ze stabilizacją sytuacji w kraju uporządkowaniu uległo jego życie osobiste. Pojawiają się zdjęcia rodzinne, przede wszystkim rosnących synów, np. w marynarskich ubrankach, w futerku i rajtuzach zakładanych na buciki, w eleganckich garniturkach dziecięcych³⁰. Przemysław i Zbigniew zostali oddani w końcu lat dwudziestych do szkoły z internatem prowadzonej przez księży pijarów w Rakowicach pod Krakowem (obecnie dzielnica Krakowa) — kilka pocztówek z widokiem gimnazjum wysłanych do domu na adres Warszawa, ul. Bracka 22 i fotografia zbiorowa uczniów i nauczycieli, przybliżają nam ten okres w życiu dzieci Franciszka³¹.

W albumie na kartach ze zdjęciami z lat dwudziestych i trzydziestych, zamieszczone są fotografie amatorskie zrobione podczas różnych wyjazdów wakacyjnych, np. na piaskach w Chyliczkach pod Warszawą, w górach w Poroninie i nad morzem w Jastarni. Tylko nieliczne z nich są opisane, większość niestety jest złej jakości i nie do zidentyfikowania. Dzisiaj śmieją dawne zdjęcia panów w płaszczach lub garniturach, płytkich pantoflach, w kapeluszach i z laskami na kamieniach nad wzburzoną górską rzeką, z podwinętymi nogawkami brodzących w potoku, albo pań w charakterystycznych dla epoki kostiumach kąpielowych.

³⁰ Nr inw. Arch. Fot. 32771–32773, 32765, 32766, 32787.

³¹ Nr inw. V/483–V/485, Arch. Fot. 32781.

Spośród kilkudziesięciu fotografii z letniego wypoczynku wyróżniają się widoki znad Morskiego Oka (1931 r.) i dwa piękne, malownicze ujęcia z Jastarni (1927 r.) zrobione przez profesjonalistów³².

Nie mogło zabraknąć w albumie Franciszka Galińskiego zdjęć z jego licznych dziennikarskich spotkań służbowych (pracował w „Kurierze Porannym” od 1916 r. do 1933 r., tj. czasu ogłoszenia upadłości gazety): zjazdów związkowych (zjazd zawiadowców kolei), imprez kulturalnych (wystawa w Zachęcie), spotkań z lekarzami i szeregu zdjęć braci dziennikarskiej w trakcie pracy i wyjazdów nie tylko służbowych, np. wspólna fotografia pod Casino Bristol w Konstancinie (1927 r.)³³.

W latach trzydziestych Galiński zdecydowanie odszedł od spraw politycznych, zajął się historią, zabytkami i obyczajami dawnej Warszawy. Początkowo drukował cotygodniowe felietony o tej tematyce w „Expresie”, zaczął też wykorzystywać swój talent gawędziarza oprowadzając społecznie grupy wycieczkowiczów po starych, ciekawych i zapomnianych zaułkach miasta. Na koniec zebrał te swoje opowiadania w książce pt. *Gawędy o Warszawie*. Cieszyły się one dużym powodzeniem i do momentu wybuchu wojny ukazały się w trzech wydaniach. Zyskały też uznanie Magistratu oraz prezydenta Warszawy Stefana Starzyńskiego, który stał się sponsorem *Gawęd* i równocześnie zadbał o dystrybucję książki rozdając ją jako nagrodę uczniom na zakończenie roku szkolnego³⁴.

Ten okres życia Galińskiego — gawędziarza, „przewodnika po Warszawie” zaangażowanego w popularyzację dziejów miasta, ilustrując zdjęcia przedstawiające go wśród grupy ludzi na Starym Mieście³⁵.

Za pieniądze uzyskane z kolejnych wydań *Gawęd* Franciszek Galiński wybudował, we Włochach pod Warszawą przy ul. Plastycznej, dom, w którym zamieszkał z całą rodziną. W „Habendzie” Galińskiego, jak pisał Ludwik Grzeniewski³⁶, bywało wielu sławnych ludzi, zapraszanych przez gościnnego gospodarza. Krystyna Galińska wspomina Tadeusza Boya-Zeleńskiego i Juliana Tuwima. Tu pisał Galiński następne wspomnienia o Warszawie i warszawianach zebrane w tomach pt. *Warszawa*

³² Nr inw. Arch. Fot. 32759 — sierpień 1925 r. Chyliczki u p. Babskiej; Arch. Fot. 32797–32806 w Poroninie; 32794, 32760, 32762, 32767, 32768 w Jastarni w 1927 i 1928 r.; 32724, 32778 nad Morskim Okiem w 1931 r. Dwa zdjęcia z Jastarni, Arch. Fot. 32760, 32762, są być może dziełem znanego fotografa Zdzisława Marcinkowskiego.

³³ Nr inw. Arch. Fot. 32737 (zjazd zawiadowców kolei); 32769 (wystawa w Zachęcie); 32816 (spotkanie z lekarzami); 32811, 32813, 32814, 32817 (dziennikarze).

³⁴ J. Kulski, *Stefan Starzyński w mojej pamięci*, Paryż 1968, s. 78.

³⁵ Nr inw. Arch. Fot. 32761, 32763.

³⁶ L. B. Grzeniewski, jw., s. 12.

obyczajna a jej obyczajność (dotąd nie wydana) i *Warszawa w anegdocie i cyganeria warszawska* (spaliła się podczas okupacji).

W albumie brakuje zdjęcia domu we Włochach, ostatniej przystani Franciszka i Antoniny Galińskich. Oboje zmarli podczas okupacji: Franciszek po ciężkiej operacji 13 lutego 1942 r., a Antonina tuż przed Powstaniem Warszawskim. Następnego dnia po pogrzebie matki wyszli stąd do powstania synowie Przemysław ps. „Gustaw” i Zbigniew ps. „Gal”. Obaj walczyli w Śródmieściu Południowym w batalionie Zaremba — Piorun³⁷.

Zamykamy album, dalszego ciągu nie będzie — synowie Franciszka — Jerzy, Przemysław i Zbigniew nie pozostawili potomków.

Pozyskane przez Muzeum pamiątki rodzinne Galińskich są przyczynkiem do badań nad dziejami polskiej inteligencji na przełomie XIX i XX w., w okresie zaborów oraz latach kształtowania się i istnienia niepodległego państwa. Stanowią też interesujący materiał badawczy dla historyka, genealoga, socjologa a także kostiumologa i fotografa.

³⁷ Przemysław Galiński brał udział w wojnie obronnej 1939 r., należał razem z bratem do AK. Brał udział w Powstaniu Warszawskim w batalionie Zaremba — Piorun 1 kompanii II plutonu w randze kaprała. Por. T. Baczyński, *Batalion Armii Krajowej Zaremba — Piorun w Powstaniu Warszawskim*, Warszawa 1994, s. 71. Wywieziony po Powstaniu przez dłuższy czas przebywał za granicą, a tymczasem do domu we Włochach wprowadzili się lokatorzy. Po powrocie do kraju pracował jako urzędnik w wielu firmach. Podzielił pasję ojca, interesował się Warszawą, był jednym z członków założycieli Towarzystwa Przyjaciół Starej Warszawy (założone w 1956 r., przekształcone w 1963 r. w Towarzystwo Przyjaciół Warszawy, Por. *Encyklopedia Warszawy*, jw., s. 896); zmarł w 1996 r. Zbigniew Galiński walczył w Powstaniu w tym samym batalionie w randze starszego strzelca. W T. Baczyński, jw. (w spisie podano błędnie imię Jan zamiast Zbigniew). Pracował głównie w handlu, m.in. jeszcze przed wojną u Philipsa; zmarł w 1987 r. Obaj bracia są pochowani na Powązkach we wspólnym grobie razem z ojcem i matką, kw. 263.